

مکملہ ادبی و سیاسی رسالہ اسبوعیہ

❁ ادبی و سیاسی رسالہ اسبوعیہ در ❁

۳۱ نجی سنہ

۲۴ شعبان ۱۳۳۰

❁ پچشنبہ ❁

جلد: ۱۵ - جزو: ۱۵۸

محرری :

راهب توفیل مۆرق
(بورژ) رصدخانه‌سی مدیری

بر لیل صاف و کشاده ده سهای پر نجومک تماشاسی ، افکار منوره اربابی
الآن الک ممتنع الحل . الک ابدی الاشکال ممائل قارشوسونده بولندیر مقدمه
دوام ایدیور .

بونکله برابر کونلر توالی ایتدیکجه تدقیقات دورا دور اوزرینه استحصال
ایدیلان نتایج کسب صراحت و وضوح ایدیور ؛ مثلاً فن میخانیك اربابی ،
ظاهراً انتظامدن بی نصیب کبی کور یسان حرکات سماویه بی تحلیل ایله ،
(که یلر) و (نوتون) کبی اصحاب تدقیقک ناملرینه ابدی برشان و شرف
اضافه ایدن قوانین مشهوره بی استنباط و وضع و احداث ایدیور ؛ فن کیمیا
منتسبینی ، آبا و اجداد مزجه تمامیه مجهول برطاقم نو ایجاد آلات و ادوات
سایه سنده هر بری برر جسم منبع نار اولان اجرام فلکیه ده ، حال احتراقده
بولان اجسام و موادک جنس و ماهیتی تعینده موفق اولیور . و انتظار
تماشا اوکندنه فروزان اولان کافه نجوم زاهره نک ، فضای بی پایان ایچینه
سریش میلیونلرجه ذرات عوالمدن ، هر بری بر چوق ذی حیات و متفکر
مخلوقاته منشأ و مکان اولدینی شبهه کوتور میان لانعد ولا تخصی کساندن ،
اطرافلرنده دور ایدن سیاراتی بتون توایی ایله تنویر ایدن بی نهیه شمسودن
عبارت اولق احتمالی خاطر لرله گلیور .

ایشته نوع بشرک، اوزرنده محبوس بولندی و عظمت کائناته نسبتله بر قوم
دانه‌سندن کمتر بولنان کره زمیندن . بیک درلو شخصی اختلافلر ، ذاتی
منازعلر آرمسند اختلاف و وقت ایدرک سماواته نصب نگاه ابتصاره موفق
اولدجه کوردیکی بوشیلردر . و بز دن اول بو دنیای فانیدن گذران اولمش
اولانلرده هب بوشیلرک تماشا کر لال و حیرانی اولمشلردی . عصرلردن بری
عالم انسانیته عین صورته عرض هیئت ایدن بومنظره احتشام نما و عظمت
افزادن ایسه ، سماواتک ، تحول ناپذیر و بی زوال برطاقم احکام و قوانینه
تابع اولدینی دستور مطلق استخراج و استدلال اولمشلدر .

بوگون بزجه معلوم اولان بروج سما ، وقتيله اقوام کلدانیه و نبطیه
رؤسای قبائلنک ترصد و اشارت ایلدکلری و غبار نسیان اعصار آلتیده مدفون
اولان (بابل) رهبانکده ، شهرلرینک یوکسک سورلری اوزرنندن تدقیق
و اشکالنی تعیین ایتدکلری بروجدن فرقلی دکلدر .

وقتيله یونان شاعر ابدی الاشتهاری (امپروس) ده ، لاتین شاعری
(ویرژیل) و یا شعرای ازمئه حاضره کبی برج الجبار (Orion) و یا برج
عین‌النور (Oeil de Taureau) حقنده ایراد نشاند ایتمه‌مشمی ایدی ؟

روی زمینده بر جوق اقوام تحدد و حکومت تأسس ایدرک صکره
محو و منقرض اولدقلری . بر جوق مدینتلر وجوده گله‌رک مرور اعصار
وادوار ایله اورته‌دن قالدقلری حالده ارضک بوانقلابات متوالیه‌سنه ، سماوات
هیچ بر تبدله اوضراقسمزین . دأما عین شکل و صورتی محافظه ایله شاهد
قالمش کبی کوردینور .

علم‌نجومه دائر ازمئه قدیمه‌دن بری اجرا ایدلمکده اولان تدقیقات تاریخییه
عطف نظر اولنورسه ایشته وهله اولاده پیش مفکرده بو کبی فرضیات
و ظننات تجلی ایدر .

حال بوکە بوتلقیات و فرضیات ، فن حاضرک تعیین و تبیین ایلدیکي .
حقایق قارشوسنده حکمدن ساقط اولمقده در .

خیر ! سینۀ کائناده سکون و قرار موجود دکلدر . هپ بو عوالم .
هپ بو سیارات ، هپ بو شموس و ثوابت ، قوتلی بر نفخۀ مجهول الماهیة نك
سوقيله ، شدید بر فورطنه نك حکمنه تابع ریخپازه لر کبی ، فضا نورد
ویقراردر .

دها بوندن بر بحق عصر اول یتشمش اولان فرانسز ادیب حکیمی
(فونته نل) بیلہ (مصاحبات) نامنده کی اثر معروفده شو سوزلری
سویلمکده ایدی :

« نجوم ثابتہ نك هریری ، بزم کونشمز کبی ، بر منظومۀ سیاراتک
مرکزنده مستقر بررشمسدن عبارت اولمقله برابر ، بو منظومه لرک جله سنک ده
بشقہ عمومی بر نقطۀ مرکزیه نك اطرافنده دوغمکده بولغلری ملحوظدر .
بوصورتله بزم عالم شمسیمزکده عمومی بر حرکت دوریه تابع اولدیغنه حکم
ایدیلہ بیلور . »

بوندن آکلا شیلیور ، که متقدمین هییون ، کائناده بویله بر حرکت عمومیہ نك
موجودیتی فرض ایتمکده ایدیلر . حال بوکە بوگون الده ایدیلان نایب قطعیه
مثلا (قاسینی) ، (برادلهی) ، (طوبیاس) ، (مہر) و امثالی کبی دها
بر چوق قدمای ارباب هیئتک مطلع اولمق احتمالی بولنسهیدی ، عجیانه دیرلردی ؟
بز ، بوگونکی منتسبین علم هیئت ، هر سنہ نجومک بر چوق فطوضرافلرینی
آلوب جمع ایدیورز . حال بوکە وجوده کتیردیگمز قوللقسیونلرک هیچ بری
دیگرینه بگزمه بیور .

هیچ شہه سز ، وهله نظرده قوۀ بصریه مز ، حصوله گلان تبدلاتی
فرق و تعیندن عاجز قالور ، فقط ایشک ایچنه رصد دورینلری قاریشجه ،
مناظرده کی تحول در حال کوزه چاریور .

فی الحقیقه اولجه تدقیق ایدلمش، خریطه لری بیله تنظیم قلمش اولان منور یوللری، ضیادار شهر اهلری آرتق طانیق قابل اولمور، اولجه برر نقطه مقایسه کبی تعیین قلمش اولان زرین طاغیرک، مرکز لرک تحویل موقع ایلدکاری مشاهده ایدیلور، خلاصه عینله سیر و حرکت ایتکده اولان بر سفینه نك، اینجده کی یولچیره کذرگاهنده دمام عرض ایتدیگی مناظر مختلفه کبی کره ارض مزده، جاذبه سنه تابع و منقاد اولدینی کونش ایله برابر، ساحة سماده، نانیده یگر می کیلو متره بر سرعت ایله سیر و جولان ایلیرک انظار رصدیونه آن بان بشقه بشقه اشکال و تصاویر نجوم وضع ایلور.

عجبا عالم شمسیمز، بوصورتله نرمه کیدیور؟ ایشه بوممانک بوکون آز چوق حلنه امکان حاصل اولمشدر.

عجبا، کونشمز ایله توابعی نصل قوتلی بر جاذبه ممتنع المقاومه نك حکمنه تابع بولمقده در؟ سماده قومشومز بولنان (قنطورس) برجك (رجل یمینی) (۱) می عجبا منظومه شمسیه مزی دائرة سیری داخلنه چکمکده و یا حرکتی تعدیل ایتکده در؟

هر سنه، بالاده ذکر ایتدیگمز سرعت سیره نظراً، قطر مدار ارضك (۱) بروج، معلوم اولدینی اوزره، سماده آیری آیری کومه لر تشکیل ایدن جل کوکیه به تسمیه ایدیلیر. هر برجكده کنندیسی تشکیل ایدن کواکبک وضع و موقعرته گوره ارائه ایلدیگی صور و اشکالدن استدلال مختلف اسلری وارددر. بوندن ماعدا هر برجده بولنان باشلیجه کواکبه درر اسم ویرلمشدر. کواکب، اسم ویرلمه میجك قدر چوق ایسه اوخالده هر برینه یونان القباسندن بر حرف اضافه ایدیلیر. مثلاً فلانجه برجك (آلفا) کوکی، (ویتا) کوکی الخ... دینلور.

(قنطورس) برجك فرانزجه سی (Centaure) در. بورجك الك مشهور کوکی (آلفا) ییلدیزی اولوب بوده، بری کوچك و سونوك و دیگر ییوك و پاك بارلاق اولقی اوزره ایکی قسمدن مرکبدر. کوچکنه بزم هیئت اصطلاحنده (قنطورس) ك (رجل یساری) و پیوکنه (رجل یمینی) نامی ویرلمکده درکه بالاده موضوع بحث کوکیده ایشه بوایکنجیسیدر. قنطورسك بو (رجل یمینی)، هیپونك حسابات و تأمیناته نظراً ارضزه الك قریب اولان کوکبدر. فقط بوقریته

دورت مثله مساوی ، یعنی سکز دفعه (۱۴۹) (۱) میلیون کیلو متره به معادل بر مسافه قطع ایتمکده بز ، بونکله برابر (قنطورس) ک بولندی منطقه سماویه به وصولز ایچون (۶۹,۰۰۰) سنه کیتمه من ایجاب ایلکده در . مع مافیه منظومه شمسیه مزک کرک تعقیب ایلدیگی استقامت ، کرک سرعت سیری بویه بر احتماله بولنجه مزه مساعد دکلدر .

فی الحقیقه شمیدی حسابات هیئیه نظراً اگر بز (قنطورس) برجنک (رجل یمنه) طوضی ، یالکز اق کوکبک قوه جاذبه سیله کیتکده ایسه ک بوکونکی سرعت سیر ایل حرکت ایده ییله من احتمال خارچنده در . چونکه

رغمأ کوکب مذکور ایل ارض مز آرمه سنده کی مسافه (۳۳,۴۰۰) میلیار کیلومتره بالغ اولقده امیش . بوندن طولانی (قنطورس) ک (رجل یمندن) انتشار ایدن برحزمه ضیایه ارض مزه تمام اوج یچی سنه صکره کلبیلور امیش . حال بوکه ضیایک بر مانیه ده کی سرعتی ، معلوم اولدیگی اوزره ، (۳۰۰) بیک کیلو مترودر .

اگر کره مزه اک یقین اولان بر کوکب ایل آرمه مزده کی مسافه بوقدر عظیم ایسه آرتق بزدن اک بعید مسافه ده کی ییلدیز لرله یتمزده کی مسافاتک نه درجه لرده بولنه ییله جکینی اصحاب مطالعه ناک حوصله تخیلات و تصوراتی تخمین ایلسون . . .

(۱) مدار ارض ، معلوم اولدیگی اوزره ، کره ارضک کونشک اطرافنده کی حرکت دوریه سنی اجرا ایدرکن چیزدیکی دائره در . بوداثره ناک نصف قطرینک طول متوسطی ایسه (۱۴۹) میلیون کیلو متره درکه بو ، کوکبک یکدیگرینه اولان مسافاتی مقایسه ویا سیر و حرکت لرخی تعیین خصوصنده اهل هیئتجه واحد قیاسی اوله رق قبول ایدلش برعددر .

شوا حاله دورت دفعه مدار ارضک قطری بالطبع سکز دفعه نصف قطره مساوی ، یعنی سکز دفعه (۱۴۹) میلیون کیلو متره دیکدر . سکز دفعه (۱۴۹) میلیون کیلومتره ایسه بر میلیار ۱۹۲ کیلومتره ایدر . بناء علیه بوگون فرانسه ناک اک معروف علم هیئت محرری صره سنه کیمکده اولان راهب (مورو) ناک افاده و حسابته نظراً شمیدی به قدر ثابت ظن ایلدی یکن کونشمز ، کند یسنه تابع اولان سیارات ایله برابر هر سه فضا ناک ساحه نامحدودنده ، بر میلیار ۱۹۲ کیلو متره مسافه قطع ایلکده در .

علم وفک نوبنو حصوله کنتردیگی ترقیات و کشفیات جدیده ، نوع بی بشرک یش حیرته دهافهلم نه کی غیر منتظر و غریب حقیقتلر عرض ایلجه جک

للمترجم

اق کوکبک قوه جاذبه سیله حرکت ایدم جک اولسهق ایلک آی ظرفنده یالکز
 (۸ میلیمترو) ، ایکنجی آی ظرفنده (۲۵ میلیمترو) بر مسافه قطع ایتمه من
 ایجاب ایدر و بو حساب ایله (قنطورس) ، آنجق (۱۴) میلیون سنه
 صکره واصل اوله بیلورز .

دیگر طرفدن یگی اجرا ایدیلان مساحات ، (شلیاق) (۱) برجنگ
 جمله کواکبدن اولان بارلاق ماوی رنکلی (نسر الواقع) (۲) بیلدیزینه
 جوار بر نقطه یه کیتمکده اولد یغزی کوسترمکده در .

فقط بزی اق طرفه طوغری سوق ایدن هانکی قوتدر ؟ ایشته بوده
 ماهیتی هنوز بزه مکشوف اولیان اسرار کائنات جمله سندن بولنیور .

برده بتون کواکب و نجومک کافه سی نهدن طولانی ، نانیسه ده وسطی
 اوله رق ۳۵ کیلو متره بر سرعتله سیر و حرکت ایدیورلر و نه ایچون هربری
 بر بشقه استقامته طوغری حرکت ایلور ؟

بو سیاحت و جولانک نقطه منتهایی نره سیدر ؟ بو بیلدیزلر نره یه
 کیدیورلر ؟ عجب ، اڭ صوڭ تدقیقاته نظر آ اوچ یوز میلیون کونشی حاوی
 اولان بو فضای بی پایانده متمادیاً دورلرمی اجرا ایدیورلر .

بلکه اویله در . اق حالده ایسه بونلرک هپسنک ، کهکشانی ، سمانک
 اق جسمیم دائرة نجومی تشکیل ایدن جمله کواکبه داخل و تابع اولمی
 اقتضا ایدر .

فقط اگر متمادیاً سیر و جولان ایدن بو اجرام سماویه ، کهکشانه
 التحاق ایدم رک آنک مقدارینی تزید ایتمکده ایسه لر اق حالده بو سیار

(۱) (شلیاق) برجنگ فرانسزجه سی (la Lyre) در .

(۲) (نسر الواقع) ، شلیاق برجی تشکیل ایدن باشلیجه اوچ کوکبدن بری اولوب

فرانسزجه (Vega) تسمیه اولنمده در .

بیلدیزلرک سرعتی حساب ایتک قولایدر . فقط بو حساب اجرا ایدیلنجه
ینسه پدش مفکره ده یگیدن یگی یه بر طاقم ابدی الاشکال معمالر حادث
اولیور .

مثلا ۱۸۳۰ ده کشف ایدیلان (غرومبریج) کوکبنک سرعتی ثانیه ده
۲۴۱ کیلو متره حساب اولمخشددر . حال بوکه بوقدر مدهش بر سرعتی
حصوله کتیرمک ایچون بزم کائنات کبی تمام (۳۶) کائناتک قوه جاذبه سی
لازمدر .

سمالك الرابع (Acturus) کوکبنک سرعت سیری دها فضله اولوب
ثانیه ده (۴۱۳) کیلو متره مسافه قطع ایتکدهدر . ذات الکرسی ، (Cassiopée)
بیلدیزینک سرعت متوسطه سی ده ثانیه ده ۱۲۰ کیلو متره یی بولمقددر .
حال بوکه علم هیئتک شمعی به قدر بیلدیگی ، میدان چیقاردینی بروجدن ،
جمله کواکبدن هیچ بری بوقدر مدهش سرعتلری انتساج ایده جک قوه .
جاذبه یی حازر دگلددر .

شو حالده بو سریع السیر کوکبلاک هیچ بر وقت بزم کائنات منسوب
اولمادقلرینه و کائناتلاک ایچندن ، بر سینک کومه سی آره سندن مرور ایدن
طوب مریمسی کبی ، خط مستقیم ایله کجکلرینه حکم ایتک ضروریدر .
اوله ایسه بوییلدیزلر زمدن گلیورلر ؟ عجبا بزم کائناتدن محیر العقول مسافه لره
اوزاق و هیچ بر وقت رؤیت ایدمه جکمز سائر بر طاقم کائناتلردنی گلیورلر ؟
فقط اگر بشقه کائناتلرده موجود ایسه بزم کائناتی تشکیل ایدن اوج
یوز میلیون کونشک هیئت عمومیه سی . بلکه آنلردن برینه طوغری سیر
ایتمکدهدر . بویکی حرکتک ماهیتنی ایسه کیم تعریف و تعیین ایده جکدر ؟
اساساً هر شی بویله حال حرکتده اولدیفته کوره هانکی نقطه ثابتینی مقیاس
اتخاذ ایتلیدر ؟

بو فضای عظیم المساحده کائناتمژگ وجه حرکتی ، استقامتی ، سرعتی
 کیم تدقیق و تثبیت ایلیمه بیلور ؟
 ذاتاً فضا دینلان شی نه در ؟ حتی حرکتک بیلیم ماهیتی نه دن عبارتدر ؟
 ایشته بر طاقم مسئله ، که بونلره بلکه هیچ بروقت جواب ویریلیمیه جک...
 ایشته بر طاقم معمار ، که نوع بنی بشره آنلری حل ایتک بلکه ابدیاً نصیب
 اولیمه جق

فرانسز جدن :

ابوالضیا زاده ولید

